

САНАА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ
УЛУУБУН
ХАБЫАТА

ХАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТӨН ТАХСАР

№ 23 (8285). ★ 1998 жыл олунуу 24 күн. Онтурунуу. ★ Санаата—1,01 сөлкүбөй.

УЛУУС ДЬААЛТАТЫН СҮБЭТИН МУНЬАБА

Олунуу 20 күнүгү улуус дьяалтатын Сүбэтин чыгараттаа муньаба буолла. Муньаахха 4 бопуруос берүүнү.

Басканын «Улууска сүүрүк сыгылар көрүү» ту-
дун бопуруос дүүдэллэни. Информацины тээ
сыйыстыбатын управлениетин начальнига В. П.
Чигиняров онордо.

Улууска бүтүгү туругунан 4 нөбүлөккө 86 бо-
руода сыгы ириллэн турар, сүүрүк сылга кыттары
—39. Кинилэр 29 сезоннай үлэни көрөр-хараар.
Ити-трешердэр, ахатааччылар, сүүрдөөчүлөр. Биллэ-
ри курдук, бороода сыгылар кыһынарды дьээ-үт
услуубуатыгар тураллар, элбэх бурдукка (фуражка)
наадылалар, ошон ороскуоттара улахан. Аны сылга
3-4 сүүрдүүтө кыттарына транспортын тизбэн илдэр
сүүмүрүн өбөрүн. Ошон 1997 сылга, хамнабы аахсы-
баах туран, 427 мол. сөлкүбөйдөөх үп-харчы тут-
кулдубут. 1998 сыллаахтан 317 мол. сөлк. хамнас тө-
лөмүтөх.

Сүүрдүтүбүт сыйынылар ордук киник сылларга
бизин улууска атын ааттар үчүгү түмүктөрдөх.
Ош билингэ элбэттэ сүүрдүү бастабынныт, кини-
ардаа элэр күрөхтөөлөрү. Намга сыйыныларга
постыбаныт туобуру. Билырын республикатаабы
таһымаах күрөхтөөлөрү Хадаарга уонна Чурапчыга
Мадааны шинадромугар тэрийи ыппыныт.

Саха бороодата сүүрүк сыгылар федерацияларын
председател Н. Н. Хорамышев улууска киник сыл-
ларга бу сүүрдүү күрөхтөөлөрү улам тэрэһин-
төөхтө, элбэх сыгыны хөбөн буоларын илтиһирдэ.
Сүүрүк сыгылар түүрт нөбүлөккө—Хатылыга,
Сыдагы, Одьулунга уонна Болтонго быйаллар.

Киник сыгыларга бу сүүрдүүтү элбэттэ Н. Д.
Пермяков (Мугудай), тренер В. Д. Макаров,
эт сүүрдүүтө билэр-быдырттаа саха поротун бипр
сыйы сөбүлүү көрүтүөн буоларын, түргөн атах-
таах сүүрдүтүр ааттары, кинилэр кыайылыра күн бү-
гүндүгү дьэри уос номоор, нэро-көсөһүнэ сылдаа-
ларын биллэттөөлөр. Бүтүгү туругунан сүүрүк а-
тары көрүү-хараама, дьарыктаабын элбэттэ, бу
дымалаа дьэ-чачы бөрөннөөх дьэ-норго тирөөн
кэлбитин, салгы улууска хайысха, сүүрүк сыгы
наадыл элбэттэ, хамнабы дөлүүрү түрүрүстүлэр.

Сүүрүк сыгыларгаа Болуур, Мугудай, Сылап эл-
бэттэ сыйыларга Н. Г. Михайлов, Ф. Н. То-
рютин, Н. П. Батариин уонна «Хадаар» тааарыстыба-
тан В. В. Никонен бу аттары көрүү-хараама, кү-
рөхтөөлөр бөлөһүннэ күс-көмө буолалларын,
киник сыгыларга өйүүрү бөлөһүннэ илтиһирдэ-
лэр. Кинилэр улуус салаататын, чуолаан, үлэни-
тэри хамнаастаабын, бурдугунан хааччылыга уон-

на тизбэр-таһар үлэлэргэ транспорту булууга, ыма-
тыгына көмөлөһөргө элбэттэ.

Бу бопуруоска санааларын ааттастылар сүүрүк
сыгылар көрүүтө харыйыга, күрөхтөөлөрүгү ту-
гу оноргооха сөбүтүр тохтоотулар, сүбэ-ама бипр-
дэр, Бопуруоһу түмүктүүтүр улуус баһылыга А.
А. Шадрин саха бороода бүтүгү сөбүлүү спорт бу
көрүгү улуускуттар сайдара наадылаабын биллэттэ-
тэ, салаата төһө кыалларын өйүүр дьэ элбэттэ-
дэ. Сорук быһымын сүүрүк сыгылар илтиһир-
дэ бийэтэ-бөйгө көрүнэр салаа онорору, улуус чыһин
көмүскүү сүүрдүтүр киник дьарыктыры мйда.

Иккэс бопуруоһунан «Улуус сылдаабы бюджетин
туолуу уонна 1998 сыллаабы бюджетин барыла»
истилинэ. Информацины үп управлениетин началь-
нига М. М. Оконешинов онордо.

Улууска 1997 сыл түмүгүн бюджет бары ыста-
тыаларыгар 134121 мол. сөлк. ороскуоттамыт, ону
таһынан сыл түмүгүн 34 млрд. сөлк. эскө киир-
бит. 1998 сылга республика Үпкэ министерствота би-
лиги улууска бюджетка 85009 мол. сөлк. үбү көрөргө
барылдаабын сыһына ыппыт.

Бу бопуруоска тиз элбэт үөрэх управлениетин на-
чалыга М. А. Никифоров, Кылааппах нөбүлөгүн ба-
һылыга В. М. Ядрихинский, Сылап нөбүлөгүн ба-
һылыга Н. В. Батариин, Хайахыт нөбүлөгүн ба-
һылыга Н. И. Филиппов, ааспыт сылга көрүлүүтү үп
нааа кырымчытын, ааран-суоттаан, киник сылга, со-
рох дьэлэри, тэриэлэри сабап турар үлэлэбит
үрдүн тизбэтэ биллэттөөлөр. Билырын кыт-
тан өсө кыччаттаабын быраймакка сөбүлөмөккө,
хаттаан үөрөтө көрөн чочуламмыт, бипрди управ-
лениеларынан бипрэгэмүт сыһынараларынан бюд-
жетти көмүскүүрү элбэттэ киллэрдилэр.

Үбүс бопуруоска улуустаабы пенсиейнай управ-
ление кылаабынай боломуочуага А. Е. Филиппов
информацины истилинэ. Кини пенсия сага сокуонун
үлэ киллэрингэ бөлөһүннэ туругун туһунан илти-
һирдэ. Маныаха бипрдиһэ дьонунан учуот сөп-
төөхтүк барар эрээри, сорох нөбүлөгүгө, холобур,
Соловьев Хайаадар, Одьулунга бытаарым тахсы-
быт. Хас бипрди кини даһыаа компьютерга кин-
риһэ, тустуах специалистары үөрөтүн наада.

Төрдүһүн, улуустаабы военком С. С. Андреев
«Баймаһаа элбэттэ уонна баймаһаа сулуусна Со-
куонун» туһунан туһунан информация онордо.

Бөһүннэ, Хатылы Культуратын дьэтии система-
та токууттар, Кылааппах спортзал ымайымыгар
халаатын тэһэрбит бурдугахтары мэрэһэлэни
бопуруоһа көрүлүнэ.

А. СЛЕПЦОВ.

БАЛЫНА ТУТУУТ САБАЛАНЫТА— НОРУОТ ТУТУУТУНАН БИЛЛЭРИЛИННЭ

ЫҔЫРЫНЫ СУРУК

Улуус нөбүлөгүтү сүбэ сыйылаах социаль-
най туугуу—кин балына таа комплексин туугуу
Улуус Муньаа, улуус дьяалтатын нуруот туугуу-
тунан биллэрбиттэри бийи бипринит.

Республика Правительствота үп-харчы кырымчы-
тынан саадамматтаа туугуу үбүлэбөт, ошон үлэни
саадаан, үлэ кээһин көрдөрөн туугу үбүлэһин
сыйыларга кыахтар өскүс элбэт дьэ санааттан бу
нуруот туугуутун фондатыгар үбү киллэрэр наада
буолбутун өйдөмүт, бийи бипр мйдаах хамна-
сыт агарын басхо фондада киллэрэргэ быһарыны-
быт.

Тэриэлэр сыйыаччыларын, бипрдиһэ дьону,
предпринимателлэри ырыһа, наадылаах дьон үчү-

гэй усулуобуйаах, амыгылы медицинскэй тэри-
лэрдэах балынааа эмтөнөр кыахтаналларын туһугар
фондага үбү киллэрингэ бийиһин өйүүрүтүгүр ыт-
рабыт.

Врачтар Пермяков А. П., Алексеев Г. П., Сибиря-
кова С. С., Неустроева А. Г., Кузьмина Н. Н.,
Гоголен В. А.

ЫҔЫРЫНЫ ОҢУУБУТ

Нөбүлөгүтү уһун сылларга баа санаатынан
буолбут балына комплексин туугуу улуус сала-
тата илтиһир ылан саадаабытын бийиһирбит. Ол
эрээри республика өттүтүн үп-харчы көрүлүүтө бы-
һарылла илтиһир, салгы үлэлэһиннэ марахаттар
баалларын өйүүбүт уонна Улуус Муньаа, улуус
дьяалтата нуруот туугуутунан биллэрбитин өйүүбүт.

Улуус кини балынытын терапевтической уонна
хирургической отделениеларын ыгырыларын өйөөн
турар, бипр мйдаах хамнасыт агарын бипр сыл бол-
дохтоох нуруот туугуутун фондатыгар киллэрбит.

Бу бийиһэ сүбэ сыйылаах социальнай туугу
хамсырын туһугар бары үлэ коллективтара ыгы-
рынын өйүүтүр дьэ эрбэт.

Одьулунгаа, Хайахытаабы участковой ба-
лыһалар коллективтара.

СОУУННАР

БИПРГЭ ҮЛЭЛЭЭНИ
ТУҔУНАН ДУОГАБАР

ДЬОКУУСКАЙ. Олунуу 13 күнүгү Правительство
дьяатин Омянай салаатыгар «2000 сылга дьэри Бу-
рятия Республикатын уонна Саха Республикатын ик-
ки ардыларыгар социальнай-экономический уонна
культурнай-технической бипрэг үлэлэһин туһунан
дуогабарга» илти баттаабын сипэр-туома буолла. Ик-
ки республика государственной делегациялара, со-
ну таргатар органнар бэрэстэбиллэр баалларыгар
Бурятия Республикатын Президентэ Леонид Потанов
уонна Саха Республикатын Президентэ Михаил Ни-
колаев докумуонка илти баттаатылар. Ити элбэттэ
республикалар Президентэра тиз элбэттэ.

Быстахтык ылаахха, Михаил Николаев бийиһин эл-
тиһир бу дуогабар бийиһи республикаларбыт нуруот-
тарын икки ардыларыгар олох бары эйгэтэгар уһун
кээһэх үтүө маалыма сыһаппаһымын, бипрэг үлэ-
лэһин уонна хардарыта көмөлөһүүтү саадаабын
буолар, дьэи тоһоһоһон биллэттэ.

Оттон Бурятия Президентэ Леонид Потанов бу сөбү-
лэһин уруукуларын чочуутунан уонна олоххо киллэ-
рип механизма чолкайынан уратылаах, дьэи. Бийи-
ги быһаачы социальнай-экономический уонна культур-
най-экономический соруктары төлөрүүтэ күүсүтүн
хөлбүүр ыһахтаахыт.

Президенттар пресс-конференцияларыгар Саха сипри
журналистарын сөргө Бурятияга бипр идэлээхтэра
эмэ кыттынын ыллалар.

СЫАНАНЫ ҮРДЭПЭТ ТУҔУГАР

ДЬОКУУСКАЙ. СР Президентин пресс-сулууската
олунуу 18 күнүгү республика Экономикага минис-
терствотун сыана сүүрүнүү уонна сыана дьэсеп-
тилизацион комитетин сайылааччылар журналистары
кытта көрүлүүтүн тэрийдэ. Көсөһүн Саха Республи-
катыгар сыанаа олохтоһун туһунан барда.

Комитет председател Валентина Демешева табаар
уонна өһө сыанаатын сүүрүнүү-сөүдэрствө органын
үлэтин-хамнаһын туһунан сыйынын көсөһтэ. Үс сыл
устата 13 нормативнай докумуон ылаһына. Олор
көмөлөрүннэ рынокка киирин көнүгөр хантык элбэт
да буоллар сыанаа сүүрүнүү уонна туһунааччылар
бипрдиһэ көмүскүүр кыах баар буолла. Бийиһэ
сүүрүнүүр сыана ахсаана Российский Федерациятаа-
бар элбэх. Дьокуускай Россия сыйамай үрдүк сыана-
лаах куоратынан үбүс министэра тустэ. Ол эрээри ити-
эи астынан мугурдунан хаалма суохтаахыт, дьэи
Валентина Демешева. Муньиһаппаһа аты-эргэи
тэриэлэлэригэр сыана биллэтин да үрдүк. Куораттар
дьяалталара бөйгөһүн рыноктарыгар сыанаа сүүрүн-
нөөһүннэ дьарыктаахтар. Бийиһи сыана уонна
тариф салгы үрдүүрү таһарыа суохтаахыт, ошон
итиһи сүүрүнүүһүн сага көрүнүһүн уонна төһүүтэ-
ри көрүлүүтүн, дьэи комитет председателэ.

Управлениелар уонна отделлар начальниктара жур-
налистар үбүс ахсаанынаах сыйытыларыгар хоруйдаа-
тылар.

СИА.

ЭН УОННА МИН
БУ СИРГЭ ИККИЭБИТ

Олунуу 14 күнүгү «Айыллаан» Сыйылаах кини-
гар Сибэһи Валентинга аһаһыт «Эн уонна мин бу
сиргэ иккиэбит» дьэи эдэр маалар конкуретара буол-
ла. Бу—Дьокуускайдаабы культура уонна искусство
колледжын IV курсун студентката Ольга Белолюб-
кая практической үлэти. Маныа үс эдэр-мал күрэх,
былдьаһан дьону-сөргөни сөһтөртүлэр. Конкурсу аһа
жюри сыанааһа, председател—улуустаабы дьахтар,
дьэи көргөн уонна демографической политикта отде-
лын специалистка М. Н. Савина.

Эдэр маалар бөйгөһүн билиһиннэрдилэр, уолаттар
көргөттөргө көмөлөһөн илтиһирдилэр, кыргыттар
уһаһылар, таһаһа билиһиннэр, бөйгөһүн уһаһы-
баларын быһаһын уруһуһаан көмүскөттөргө уон-
на да атын көрүдүһтөөх соруудахтары туораан «Сө-
мүһүннэ сөбүлүүр ыла» аатын Мария, Дьулус За-
болодкыйдар, «Сатабыллаах ыла» аатын Яна, Станис-
лав Савиендор, «Аһаһаһа ыла» аатын Лидия, Михаил
Варламовтар дьэи көргөттөргө ыллалар. Кинилэргэ
спонсордаабыт «Сыйына», «Кытаһыма маһаһымынар,
уһаһаһаа профкома, ыһаһа уонна спорт управле-
ниһа аһаһа бипрдиһэри туттардылар. Ону тизтэ бу
эдэр дьон үлэһин тэриэлэлэри барыларыгар тей-
лоһаа хобордөөх бөлөһтөөн үөрүүдөрүн үкөһтүлэр.
Бары спонсордарбытыгар, конкурсу тэрийиһаа көмө-
лөһүтүргө улахан маһаһаһын тиздэбит.

Илтиһин да бүтүүн турулан манник үлэлэһтө-
хитинэ араас үчүгү дьэи киллэһэри сыйыһаа олох-
тоохторугар бөлөһтөөхтүн дьэи эрбэт.

«Айыллаан» СК коллектива.

ИТЭБЭСТЭРИ ҮЙДЫЛАР

Бу күншаро пәһилликсизгә дивалтатар отчуоттара буюдугалы тураалар. Одуны 17 күншар Болтонго пәһилликсизгә баһалмак Колесов Канней Кимович пәһилликсизгә пәһилликсизгә отчуота буюдугал.

Мунилахда барьта 4 боншуурох көрсүгүнө, Бөбүз-
нафэ төрдүс боншуурубу - Балтань кабиланын элэ-
ныгысатын туулхайдынын турунан Нонгородов А. А.
(хөд чилина) эби илдэртэнде,

Сүүн бопнуурыг хорьдзүйн нийнш хууштаагы ил динла отделим олтуутун начальник Г. Г. Алексеев, улуу суутун сыллашыг үлэтин информацийтын нареднай суут председатели В. Н. Сазышев турвуудлар.

Бастагы пекк бөнүрүүс сүннүтүн элбэх ыбатым-
лар берилген энциклопедиялар. Көпсатинг кыттыбач-
тар өлөхтөөх уучстводай милиционер сөтөөхтүн үл-
лирини биликтэтүүлөр, интэр-үрөтөр, өйдөтөр-сөтөтөр
үзэлери тунсарга, кадрлары кыстары үлүн оскунда
үзөлөрүттүн сөздалан төрийөн ытталыралар, сотруд-
никтар дьонго сыйышкыларын «мин милицияны—мин
бөмүскүлөм, дурум-хаалым» дөтөр тын өлөхтүүлэ-
рымгар эгилер.

Байгалин өсч ургуттан шинтэххэ, байгалинхэ оло-
роочу ахсаана көбүрөөбтөх, сүөһү, сымсы ахсаана
эмэ, бигр эрдэнисхэ туур, төрлөлөр барн баар
кыахтарынан үлэниилэр, Үүтү, этэ туттарыны бааца-
на туолбут, бурдугу үүнүрэр «Орууно» байгалинай ха-
ланынсынабата улууска бастыһар кэкилэринэр тах-
сыбат, оту байыл сөнөөхтүк халччыммытар. Об-
щественай төрлөхөртөн «Сырдык аартык» эбдик
олоду пропагандалыыр түмүү, туолбаар, мичат түм-
сүүтэ үчүгүйдик үлэниилэр, Соторутаарта байла-
рын кыахтары аадынан-сүөтөһөн баран, дыа эргөн
кыһын тарыммытар, хамнастаах үлэин тутушттар.

Дыңалта бузлар иһа атым иһаплиннордзэр аҕы
йарын балчириннэххэ нийда.

Мушыхаа хатгымлаахтара баймыгтан уонча улуус-
тан кэлбэт баргымбантан, улуус баймыгтан солбу-
йааччы Н. Д. Понсеестан элбэи мыйгылар, бонбу-
руостар ис хоһоонноро, хайа багарар кыллыахтору
буоларынын, тирэи тулар кылларда туһулааччылар
Од курдук, дотация кэлэр дуу, суох дуу, коммуналь-
най өнүгөөм туһанамы аминнигити заадах буолуой, иш-
спыбыт тоҕо эбиллибэт. Кырдалга ларек аһыллар
кыахтаах дуо дигэи, о.д.а.

Кэсэтингэ бу нойонлукка бродбэт мунбаахтарга
отор-наар кытыыбатарга ыыбох киһи кыттан тыл аттала.
Бастаһынан тыл эппит В. Н. Попов нойонлукта түмүү
биир сылга түһүһүөн үлэни-хамнаһы ыттыы баһы
лык өтүүтүн кыалдыбаттарын иһе, сөд үлэһэбэтэ
ди, общественный таргэлэртэ түрэннэ суоһун кэ
риһтислэстэ.

Н. К. Кривошапкин, Л. Н. Монастырев, М. Е. Пого-
ва и др. «История развития промышленности и сельского хо-
зяйства Республики Татарстан». Казань: Татарстанское изда-
тельство, 1987. 120 с. 100 экз.

А. Р. Саспиева бэйгэн этгэнээр куритынан, бэрлээр ыйытындары атын өтүгүн толкуйдаан өлүгүннү сыгыатын, хайа бадарар салыйааччыга итэбэ этиллэхтээрин сакатта. Байылык ийиллэхкэ баарсуох саямай улахан төрүлүттэрин—оскуолара биригдэ үктөмтэрин, дьонуттан-сэргэттэрин ирлэх турар.

В. Ф. Платонов урунку өстүгүр ийгилигін сала-
албах ийин үлөдөн барбитарын саяатта. Эдер
бааччыга сүйб-ама, күтс-мама маадатын ийд-түм
саламат, сүйб-ама, сүйб-ама баарым үрдүмү кийи

С. М. Сзеников сийд ош
талыг сымбаттай, ошон бу тариалин тохтоотуру ту
рууруста, Салзы киши дьабалта техникатын хариш
судуудуу наадатыгар тохтоото. Бонтал бодуу

М. Д. Макарова, А. Е. Колесова Кылдал бончулаган кыялчаларын тварыйдылар, итпиз озорор 80ча кыялчаларын тварыйдылар, бончомтоку күүхүрлүгү бабардылар.

Ой ирээг сэлдэггүй байдлыг хангах, элбэх идэвчлэлдээх, дээдний-сүдрийг сайжруулах үүднээс, элбэх идэвчлэлдээх буюу. Ой ирээг сэлдэггүй байдлыг хангах, элбэх идэвчлэлдээх, дээдний-сүдрийг сайжруулах үүднээс, элбэх идэвчлэлдээх буюу.

— хэтэр. Үүнийг туулайны хамтаар авчирч.

Н. Я. Местников сальдатора туура
түгээт сөнөөгүй, эдэр сайнбаянч ивчлэл өтүүдэр үү-
нийн оюотон үздэгирээр наадатын бэлтгээтэ. Ма-
нхуа ханым дараан болохтойүү. эхиратингаа суух
дээр эттэ.

Огчусу дуулаагийнго барата 21 минш тым этте. Оч эрхери үгүстэр эшиллэре байхалгы илрийнхөлмөр сөө эрхери үгүстэр эшиллэре байхалгы илрийнхөлмөр сөө

Төрдүк бөлүнүүсүнө—жыргалышына чуулган, оларга
аналдаш комиссия тарылган.

А. СЛЕПЦОВ

Сөбүлэнэбин: түмсүү эрэ...

СҮРҮЛДҮҮБНИЙН ЭРТӨЛЛӨН

Бастатан туран, бу дыла тохсунуу 30 хүнтэр СР Государственный Мунһадын Барастабинтэлэрин палатаны председателз Н. И. Соломов сага үрдүн дууһунаса татыллаат да, тыв сирин нефинансийн билиини социальный, экономическай, культурнай олодун, үлэтин иштэ билес уюмга ыараабыт олохпур тукунан байэтин бастакы санааларын этэри Чурапчы, Таатта улуустарыгар ыладымбытын улаханнык сэчээрдим, уруг итинни тэрээним, этин суох буолап, бастакы санаабар астынним, эрдэлэи эттэхиниз, хайдах эре-пинни олохпуртүөр эрэл кымыа тыган аастытын күрдүк санаатым.

Индонезия улсууд хамаатныг «Бата олохто» бу-
двал төхөөрөнгүй 27 күнээр «Түмсүү—оюу гордо»
дизн тал хамаагчидтай уулзжээ. Индонези
Барантон динт ис хамаагчид, ийн аргынхаах,
хэсгийн түстүүр, чочу сөрүктэ туруурар улахан
ыстатейатыг байгали саанагт дурыйбута, бийнги
улууска арг буолбакта, бэри улуустар, ону элхан,
республика үрдүк саалаталарын, Государственный
Муниах (Ил Түгэм), Правительство, Президент бол-
омтодоруу ийнхгэр турарыг сөтөөх дин саагатын.

Антур мэлтийн бичигтэйгээр ресублика Правительствота
кэлин 8 сэдлээр усталаарыгтар тлаа хайаайсыгбатын
сайыннарыгта ханын да мийн астынар политикатын
ышпатадын уонна миникитя ханын да мийдэга
суоубуттан улахан дыксынын үөскэбютин бары үлэ-
лэргэ смыппараларынан даккастыыр. Тога малнык
балаһыанна тарыта? Баара-суога адыс смл өнгүгэр
сүүсчэсэ смл төттөрү бэрадылыныныбыт. а.э. 2098
салага тийсн 1990 смллаары смлсэ, мээх, таба нити-
тин тобо ахсаанын ситийнхтөөхит, ону да сайдым
билитин садаланадына. Бу киниттэн Правительство
үлэтин хайдах сманалыахха, мийнхит политикатын
түөх дээххэ сабүт? Билитин политикага сөн түбө-
һинизэрин, уруккуу барытын суох өвөрөн, чааһынай
хайысхалахх, мээрэдэс марлаах бааһынайга нолуу
сүүсчэсэ смл содуллаах буолбута мөнгүгэрэ суох ой-
дөнөр. Бу тэрпэлэбит бааһынай хайаайсыгбаларбыт

бэлгитн тейгэ экономайческый бигэ турунтаахтарый? Дьон-сэргэни илгэр-ахтар, кииндэр олохторун арагаччылмыр, государственнай суолталах политическый боптуруустары быһаарар кыахтаахтар дуо? «Суох» диир ыстатыйа авторэ И. Баранковэ. Киинэ, итэрин курдук, таһнары түһүү, ыарахан олох таа сирин төһөлүсүнүн олохун бэри хайгысхаларыгар калла, илэки олохтук олус ыараата. Холобурдаан эттэххэ, үлэни кыайбат «марыһах» киинэ курдук турунтаныыт, өссө балаһыанньаны кенирөр маадаттан ордук таа хайаһыстыбатыгар туох да ыара, өссө таа суох биридиппээн дьон балаһыай хайаһыстыбаларыттан араасан, түмөтн үлэтир кэм кэллэ, биирхэ оһот атын суох суох буолла.

Үсүүнэвч, ярьж сэлтэн бөтөх асар тухарь республика үрдүнэи дот-оһол тасхемдлах толгуу-хатыл, ах-данын-кэбэни, авариланыг аравс ырахан тутан-кэрэ олоххо-данахха олус албан эрэлтэр, инуоха барытыгар үп-харчы, матырыһаал суох аатырар, оһон буолуохтаах буолубутун курдук аһаллар, санаараллар. Иһинилитин иһинилэк ойуһун-санаанын салайтаран одордохтугуна, итл баһаһынныабыт өссө ыарыыр турунтаах. Ама, ким умһуой Нерюнгри, Бороом, Бүлүү тос-тууларың, Одьулуун, Номүгү баһаардарын нэдрэһин-рин, Манын түткүвэртэн сыана бөрүннэ, түмүк олто-туулар ким кэбэһэ дуо? Кэлэ дин саныыбыт, Ким оһу иһинэй-саһаһай? Миң санаабыр, улуустар баһа-аһыктара, республика үрдүнү салааталара.

Төрдүбүний, Чуранты улууһунан хэлбурдаан эттах-
ция, билинтин 8 сыл устата халлаанымт айыһын,
абыраан өт дымллар буоланнар өссө арымта үүс-
түрүк олоробут, урукку курдук кураан дымллар са-
тылаабыгытара өбүтэ буоллар, бу үлүстүрдөх 8 сылтан
бэттэх тийэр-таһар техникаларбыт туруктары айы-
раабыт, ахсааныра аччаабыт, сүүрэр өлүлөрүн өрө-
куота олус ыараабыт кэмисир ханна баран өт оттоон
абатор атыһалаһан тийэһи ардаан мнахпытан, сылта-
быгыһи нүһэ эһибэтий? Тамты эстэрбит тирэххэстэр.
Билирин күн ахсын кэрһэтэ сүүһүнүн улахан кыамта

лаах массынйаларынаа, трактордарынаа улаусу ыраах үдүрүттүтүн, республика бары улаустарыттын, ону дайын республика тас өттүттүн оту тийиш ажалан сүө-
хүтүрбүтүн аһатарбыт кылыабыт буолбута илэ ха-
раһымыгар чуолкайдык көһүнэ. Тийэр-таһар техни-
ка тийбэтүттүн от, мөс, чох, оһоһоһор сорох бипрдин
кыаларга иһэр муустарын тийиһиһэ барыта сыарца
үрдүттүн. Бу түбэлтэһэ мөһкүрүттүүр жутталлаах
төһүлөһөр, кыахтара сүөх бааһыаһыдар, табаарысты-
балар тийэр-таһар техникаларыа кыаһыта улааи
мөһтөөһү иһэр. Манньа билиһыаныа республика бары
улаустарыгар үсөһөһөт буолуохтааһар кыратык да
саарбахтааһыныа.

[illegible]

Мин аар итгэйн-бичагана, кушагана эрэ эриндэлтсөөч буолбатахын, тыа сириг нэһилиэнньэтин социальнай-экономическай олоһор үөскээбит биэр тахчыларга тохтоотум. Ону эппэт, сагарбат, сурыйбат буолар табыллыбат. Олохнут салгыт мыарыыр баалаймыһыттан араасан чөлүгү көнөр өттүн дикки барарыгар баҕа санаам улаханыттан салайтарабын. ол иһин харахын быһа сүмөн тураммын бэйэм санааларбын этигэтээн нэһилиэнньэ уопсай билиитигэр таһаарабын. Тыа сириг нэһилиэнньэтин социальнай, экономическай, культурнай олоһун көмүрөр туһугар түмсүүнү үлэ бэри хайысахаларыгар тэрийиэхтэрэ. Ил Түмөн сакта бымбардаммыт пароднай депутаттара, сакса талыллар Правительствота, Президемент улахан болгомотолорутар ылаһаар, биһирэ түмөһөн үлэ аһахтара дикки биэгитик эрэһиби. Тыа сириг нэһилиэнньэтин олоһун тунсарын, бөгөрөтүү, сыйыһнарыс республикабыт государственнай политика буолуохтун!

А. СИВЦЕВ.
СР культуранын үтүөлүк үлэһита, үлэ ветерана

ОРТО КЫЛААС СБЕРБАНЫ ОРДОР

ДБОРҮҮСКАЙ, Харгы реформата Саха сирия дьонно
сбербангага итэрийиллэрин халбасыннатыа, РФ сбер-
баннын «Саха-Якутия» башысгар интэринэрбиттарынан,
1998 сыл тохсунньу 1 күнүгөдө турутууна иһиндэ-
нэ уурдарыыта 658,6 мөд. депонинацияламмыт сол-
куобай этэ. Ити асылыт сыл туһаайынаах кэмнээгэр
10,6 бырыһыаннан элбэх, Кэминин мыйга ууруу 47,
мөд. саага солкуобайынан элбээтэ, а.э., олунньу 1 кү-
нүгэр 705,7 мөд. солкуобайга таһыды. Ол эрэри олун-
ньуа биэр кыһааа ортотуунаа тинсэр ууруу тохсун-
ьуттан 13 тыд. солкуобайынан адыааста. Ити ордук
там, Уһуна Бүдүү, Уус-Алдан, Чурапчы уо.д.а. таа
адыаастыыбатынан дьарыктанар улуустарга сыйыан-
лах. Оттон Ленский, Мирный, Нерюнгри, Бүлүү уо.
а. улуустарыгар иһиндэһинэ ууруута элбээтэ.

[illegible][illegible]

КУОРАТТАР БАҢЫЛЫҒАТА ДОБОРДУУ СИБЭЭН
ТУТУҢАР САНААЛААХТАР

ДЬОКУУСНАЙ. Иши нуурат биддлыга Нлын Ми-
халдуг уонна Улан-Удэ нуурат мэриг абээннэһини
тэлэрөөчү Анатолий Прейстер көрсүһүүдэр баба
сааһа боротогоуолулар илин баттаһыһыһаан дэмүстэн-
нэ.

Өрүттөр Дьокуускай уонна Улаан-Удэ икки ардыла-
рытар экономическай, научнай-техническай, инфор-
мационнай уонна культурнай сибээһи сайыннарыыга
бииргэ үлэлииргэ сөбүлөстүлөр. Куораттар предприя-
тияларын икки ардыларыгар дьыалабын бииргэ үлэ-
лөөһүн көгөстөргө тыл-тылларыгар кииристилэр. Бо-
ротонуол 1993-2000 сс. суоттамнат. Ол не ходоон
биирлэһит сөбүлөһүлөрүнөн быһаарыллыына.

БҮЛЭГЭРНИЙ

Одбуудуулнагдмь политехнической диней буудуу
1 кунуттан «С» категорияда 4 мйдаах суон
курстары алаар. Талаабурь—2500 солк., заруу
лах багараар. Диней администрац

Таштыр кыргыны, агабыт, элбик, калхоний-
совхозий тутуу, тыл ветерана, Хөтөвө калы-
штыр, олохтоо.

КУЗЬМИН Григорий Тарасович
сүлүмү 22 күнүгөр эмгекке ыалдын «абутун
диринин күрүтуйан туран, бори аймактарбы
тыгар, табаарастарыгар, бизер донугар пин
тиндирет

Кутубсаннарын тэрхлэл:

—Күндү бираатым, тайбыз Кузюни Григорий Тарасович олбүтүннн күргәнннәр санасты-
тыгар Варвара Николаевнага, бирааттарбыты-
гар, балтыбытыгар, сизнәрбитигәр адьанн
Агафий Тарасовна, Саргыдентар, Кендратые-
нар, Ахиповтар.

—Ташталдаах тхайн Кузьмин Григорий Тарасович олбүтүмш Улуу Мунһааңи председателгэр Саргыдаан Анатолий Романовична Улуус Мунһааңи, улуус дьаһалтата,

—Эдийнхийгэр Кузьмина Агафья Тарасовнага,
бырзатыгэр Саргыдааен Анатолий Романовичка
Чөрлөмч сэдэвнийнэтии пэйдэнтэиин коллектэиин.

—Төрөөбүт таайа Кузьмин Григорий Тарасович өлбүтүнүн Чурапча салионикатын дьаалатын баниалыктар Саргыдаев Анатолий Романовичка табаарыстапа.

—Урукку Эрлиик Эрстивий аатынан колхоз, сонхон механика, диспетчера, управлюющая Кузьмы Григорий Тарасович өлбүтүрөн таптыр көргөнүгөр Варвара Николаевнага, алоо-ругаа, санынаныгэр, бичигэ төрөөбүттүгүгэр Ага-

С. И. Сергеев, С. С. Дьячкова, Г. М. Кардашевский, В. Г. Навалихина, Л. С.

Одгулууя аймиллагин олохтоого, педагогическай ула ветерана

ДОГДОНОВА Мария Есеровна

албүтүнүн дурин кутурбанырын твардалар:

— Күндү эдымшдө, аймахтара Мария Есеровна албүтүнүн көргөшгөр күүттөргөргөр Ефремов Василий Афанасьевичке, уелугар Анатолий Васильевичке, кийингитөргөр Екатерина Михайловнага, сизингитөргөр аймахтара Болтоптон Дария, Василий Жирковтар, Софья, Савелий Догдоновтар, Надежда, Андрей Григорьевтар, Хатылыттан Феврония Догдонова, Чурапчыттан Мария Догдонова уонка иннитөр ороло-ро, сизингөр.

Ням сэлэнийнхэнтэй олохтоого
ДЬЯКОНОВ Борис Степанович
өлбүүтүнэн дүрлэг кутурбаннарын тюрэдэлэр:
—Талгаллах убайн Дьяконов Борис Степано-
вич өлбүүтүнэн бабаларын үдэлхитэрингэр, биирэг
төрөөбүг баалтыгар Попова Александра Степано-
внага Чурагчытаары «Италия» окулун-сад кол-
лектива.

—Бэйсэдэрин үдэлнхтэринээр, бииргэ төрөөбүт эдэлхнхтэр Татъяна Степановна уошна нэргэнигэр Спиридон Михайлович Игнатенцтарга, киннээр ийхлэрингэр, өбөлрөгүгэр, хугас аймалтарыгэр Чувашыгтаргайг кинн антоца дэлхэснхтэр.

—Нийтлэгэр Дьяконова Мотрена Васильевнага, адьвийдэргэгэр Татьяна Степановна, күтүүтүгэр Полинака Евдоким Барансавостарга, Татьяна Степановна, күтүүтүгэр Спиридон Михайлович Игнатьевтарга, балхыларыгэр Шурага, Мотида биэр дөйдүлэхтара Вера Сыроватская, Анна Дьячковакая, Анна Фомина,

Дзюкусийдагы техколледж студена СЕМЕ-
НОВ Кеша өбүтүлүп тәрәппүттүрүсүр Едөөнн
Александровна, Валерий Иннокентьевич, бы-
рааттарысар Саина, Валера Семеловтарга даяр
нутурбамынын тәрәбүт.

Typical and atypical *Asperger's* profiles

х х х

Чурагчид салбарынхныг кишингэр баар үнэлжбалаах.

Бийр амьтаах, 3,5 т трактор прицепын. Сэлэнгэ-
мэсэтийнхэн. Чурагтай оол, Орхонийнхэдэ уул, 26 №-
гэр бэлдэргэнхэр.

Сайынтыг тийдэргэ (бос мыйтар, от мыйтар, атар-
дх мыйтар) Чурагч солилцохыг унажбалах
цаахтай нэгэн. 21-254 гол, бэлэргэнтгэр.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 кв. ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-329, отделы — 21-265, магазин — 21-505.

Учредители (соучредители) газеты — Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Сахалиполиграфиздат». Газета выходит на якутском языке, выходит по вторникам и субботам.

Индекс газеты: 54907.

Чурачинская учебная типография, Национальной издательско-полиграфической компании «Саханполиграфиядат».

2AK43 № 23

с. Чурапча, ул. Карла Маркса 26 флю.

Подписано в печать 23.02.98 г. Тираж: 2983

Автор сургуур этимээр
самга редакция позициятыг
малды сон түбээр буолбатах.
Сургуура мийимээр чакчылар
кырдыктахтарыгар эпписты-
наны автор тус бэйгэ сүгэр.